

TÜRKİYE'DE TARIMSAL KOOPERATİFÇİLİK VE SULAMA KOOPERATİFLERİ

A. Abdurrahman ÖĞÜT
TEDGEM

Teşekkür ederim Sayın Başkanım. Sayın Başkanım, Değerli Misafirler. TÜSKOOP-BİR başta Sayın Genel Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyeleri, Değerli Mühendis Arkadaşlarımız, Değerli Katılımcılar, Kıymetli Mesai Arkadaşlarım.

Ben bu tebliği sunmadan evvel, sayın Başkan iki zorluğu belirttiler. Ben üçüncü bir zorluğu bilerek bu tebliği sunduğumu ifade etmek istiyorum. Birincisi; tabii projeler ve siyaset dünyasının önde gelen ismi, dünyanın kabul ettiği bir devlet büyüğümüzün sulama konusunda Türkiye'de yapılan çalışmaları geniş bir perspektifte ele almış olmasının sizler üzerindeki bilgiyi tamamlama noktasında beni düşündürmesi. İkincisi; kooperatifçilik konusunda her zaman eserleriyle bizlere ışık tuttuğundan, aldığımız derslerle kooperatifçilik konusundaki çalışmaları yönlendirdiğimiz oturum Başkanımız Sayın Ziya Gökalp Mülayim hocamız. Üçüncü bir zorluğum; tabii öğleden sonraki oturumlar. Genelde toplantılarda bunlar işin en yoğun olduğu noktalar. Neden bu böyledir? Çünkü o ana kadar olan bütün konuşmalarda, söylenecek şeylerin çoğu, zaten söylenmiştir. İfade edilecek rakamların çoğu ifade edilmiştir. Ben bu zorlukları bilerek, Türkiye'deki tarımsal sulama kooperatifçiliğinin durumu hakkında, tarımsal teşkilatlanma noktasında, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları konusunda, sabrınızı da fazla zorlamadan bilgiler arz etmeye çalışacağım.

Sayın Başkanım, Toprak, su, hava ve ateş varlık aleminin temel yapı taşlarıdır. En küçük mikro organizmadan, en gelişmiş canlıya kadar bütün varlıkların oluşumunu sağlayan bu elementlerin içerisinde su için, anlam ve önem bakımından BM 1993 yılında aldığı bir kararla her yıl 22 Mart tarihini önemli bir gün olarak kabul etmiş ve çeşitli etkinliklerle kutlama kararı alınmıştır. Bu toplantı bizim için çok anlamlı. Kim için? Önce kooperatifçiler için. Özellikle de sulama kooperatifçiliğine gönül veren, bu konuda çalışan insanlar için.

Biraz evvel Sayın Başkanım, çok büyük bir şekilde mazisi hakkında bilgi verdiler. Ben 1960'lı yıllar hakkındaki çalışmada bizzat bulunmadım, ama 75'ten sonraki çalışmalar içerisinde bulunduğum önemli bir dönem oldu. Biz o zamanki ismiyle zirai sulama, toprak muhafaza, arazi ıslahı, kısaca Toprak Su Kooperatiflerinin kurulduğu, kurulmaya başlandığı, işletmeleri devralmaya başladığı dönemlerdeki sorunları tartışıyor, hayalimizi şöyle kuruyorduk: Acaba bunlar bir üst birlik olarak meydana gelebilecekler mi? Kooperatifler birliği şekline gelebilecekler mi?

Sene 1990'a geldiğinde hala bakıyorduk ki, 1000'lerle ifade edilen, 1500'lerle ifade edilen kooperatif sayısına rağmen, 3 tane, 4 tane bölge birliği şeklinde kurulmuş birlik var. Ama 1990'dan sonra Genel Müdürlükçe yapılan çalışmalardan da, bunu vurgulamak gerekiyor, 90'dan sonra bir bakıyoruz ki, sulama kooperatifçiliği üst örgütlenmesi hızlı bir şekilde konuya giriyor. Ne yapıyor? Önce bölge birliklerini kuruyor. Bakanlığın tespit ettiği bölgeler sisteminde 27 bölge tespit ediliyor, bu 27 bölgenin içerisinde de önemli oranda üst örgütlenmesini tamamlıyor sulama kooperatiflerimiz ve nihayet bugün hepimizin kıvançla ki, ben bugün hakikaten duyulanarak, hissederek yaşıyorum, başta Sayın Halis Uysal olmak üzere bu konuya gönül verip de, merkez birliği noktasına getirdikleri için kendilerini kutluyorum ve bu mutluluğu da paylaşıyorum. Bu duygularla bu güzel heyeti saygıyla selamlıyorum. Elde edilecek sonuçlarından da Türk kooperatifçiliğinin istifade edeceğini de biliyorum.

Sayın Başkanım, sizin de belirttiğiniz gibi, Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve Sulama Kooperatifleri konusunu sunmaya çalışacağım. Ancak bundan önce kısaca Genel Müdürlüğümüz çalışmaları hakkında da bir bilgi arz etmek istiyorum.

Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, üreticilerimizin teşkilatlanması, desteklenmesi ve eğitim yayın hizmetlerini yürütmek üzere Bakanlığımızın kuruluşunu düzenleyen 441 sayılı KHK'yle kurulmuş ve görevlendirilmiştir. Genel Müdürlüğümüzün temel görevlerinin birini, tarımsal teşkilatlanma konusundaki çalışmalar oluşturmaktadır. Bu amaçla Genel Müdürlüğümüzde üreticilerimizin teşkilatlanma ihtiyacını karşılamak üzere kooperatif şeklindeki örgütlenme modelini doğrudan; oda, birlik gibi örgütlenme modellerinde ise yönlendirici mahiyette çalışmalar yapılmaktadır.

Kooperatifler şeklindeki örgütlenme modelinde, Bakanlığımızın görev alanında bulunan tarımsal kalkınma, sulama, su ürünleri ve pancar ekicileri kooperatifleri, bir araya gelerek, konu bazında kurabilecekleri tarım, ormancılık, hayvancılık, el sanatları, sulama, su ürünleri, çay ve pancar ekicileri olmak üzere sekiz ayrı konuda birliklerini kurabilmektedirler. Aynı isimlerle de merkez birliklerini kurma imkanları getirilmiştir. Ve nitekim bu uygulamanın neticesinde biraz evvel de ifadeye çalıştığım gibi, TÜSKOOP-BİR, Türkiye'deki tarımsal teşkilatlanma içerisindeki piramidal yapısını tamamlamıştır.

Değerli Katılımcılar, ülkemizdeki tarımsal teşkilatlanma yapısına baktığımızda üreticiler açısından, 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre genel nüfusun 67.8 milyon olduğu, tarımsal ve kırsal nüfusun da yüzde 35'lik bir payla 23.7 milyon olduğu görülmektedir.

Bu nüfusun tarımsal teşkilatlanma modellerine göre dağılımı incelendiğinde; tarımsal kalkınma kooperatiflerinde 4.951 kooperatifte 728.416 üreticimizin, sulama kooperatiflerinde 2130 kooperatifte 252.402 üreticimizin, su ürünleri kooperatiflerinde 410 kooperatifte 21.762 balıkçımızın, pancar ekicilerinde 31 kooperatifte 1.752.964 üreticimizin, tarım kredi kooperatifleri, gerçi 1163 sayılı kanun kapsamında değildir henüz ama, 1.534.399 olmak üzere, Bakanlığımızın görev alanındaki tarımsal amaçlı kooperatiflerden 9.881 kooperatifte 4.289.943 üreticimiz örgütlenmiş durumdadır. Sanayi Ticaret Bakanlığı'nın görev alanında bulunan tarımsal kooperatiflerden tarım satış kooperatifinde 340 kooperatifte 664.419, tütün tarım satış kooperatiflerinde 68 kooperatifte 33 bin, ziraat odalarında 642 ziraat odamızda 3.800.000 üreticimiz örgütlenmiştir. Bir de İçişleri Bakanlığı'nın kayıtlarına göre 539 çiftçi derneklerinde 230 bin civarında üreticimizin örgütlendiğini, bu şekilde ülkemiz genelinde 11.470 üretici organizasyonunda 9 milyon civarında üreticimizin teşkilatlandığını görmek mümkündür. Bu genellemenin yüzdesi ifade edildiğinde, tarımsal nüfus içerisinde yüzde 38'lik bir payı ifade etmektedir.

Bakanlığın görev alanındaki 9.800 kooperatif içerisinde, özür diliyorum örgütlenme modelleri içerisinde, sulama kooperatiflerimizin büyüklüğü nedir? Sayısal olarak ona baktığımızda da, yüzde 20.70'lik bir paya sahip olduğunu görüyoruz.

Tabii bu kooperatiflerin üst teşkilatlanmasından söz etmeden geçmek mümkün değil. Ülke genelinde 96 birlik ve 5 merkez birliğinin kuruluşlarını tamamlayarak faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmektedir. Tabii burada asıl olan konu, sulama birlikleriyle ilgili gelişimi dikkatinize sunmaktır. Sulama kooperatifleri birliği olarak 11 adet sulama kooperatifleri birliğinde 442 civarında kooperatifimiz örgütlenmesini tamamlamış durumdadır. Bunu biz yeterli görmüyoruz. Gayet tabii ki sayın Başkanım ve yönetimindeki arkadaşların gayretleriyle bu sayı yüzde 100'ler mertebesine ulaşacaktır. Onu ümit ediyoruz. Merkez Birliği olarak da, Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği, Manisa, Eskişehir, Erzurum, Afyon, Konya, Amasya, Niğde-Aksaray, sulama birliklerinin katılımıyla 20 Nisan 2001 tarihinde TÜSKOOP-BİR'in kurulması sağlanmıştır.

Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü olarak kooperatifçilik konusundaki yaklaşımımız nedir, neyi esas alıyoruz? Genel Müdürlüğümüzde kooperatifçilik ilkelerine uygun faaliyet gösteren, kendi kendine yardım, müşterek mesuliyet, kendi kendine yönetim esaslarına bağlı ve devletin aşırı himaye ve müdahalesinden uzak, kaynak tüketen değil, kaynak üreten hür ve gönüllü kooperatifçilik hareketini desteklediğimizi prensip olarak ifade etmek istiyorum.

Diğer taraftan, Genel Müdürlüğümüzce, tarımsal amaçlı kooperatiflere, yöreye ve milli ekonomiye katkı sağlamak amacıyla tarımsal üretimi ve istihdamı artırıcı, tarımsal ürünleri değerlendirici, ortaklarına uygun şartlarda girdi sağlayıcı, çiftçilerimizin hayat seviyesini yükseltici, tarımsal sanayii geliştirici, el ve el sanatları ve pazarlamayla ilgili proje konuları verilmekte ve bunlar teknik ve mali yönden desteklenmektedir.

Sulama kooperatiflerimiz açısından meseleye baktığımızda; ülkemiz yüzölçümünün yüzde 36'sını oluşturan tarım arazilerinden 27 milyon hektarı ekili, dikili alandır. Bu alanın 8.5 milyon hektarı sulanabilir özellikte olup, halen 4.4 milyon hektarı sulanmaktadır. Tarımın en önemli girdilerinden biri olan sulama suyunun temini konusundaki yatırımlar, bilindiği üzere daha ziyade devlet tarafından gerçekleştirilmektedir. Sulama proje ve yatırımlarının gerçekleştirilmesinde DSİ Genel Müdürlüğü ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü yükümlü bulunmaktadır. Buna ilaveten halk tarafından gerçekleştirilen düşük maliyetli sulama yatırımları da vardır. Sulama yatırımlarının yapılmasında DSİ ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasındaki görev dağılımı ve uygulama şekli burada konunun uzmanı olan arkadaşlar tarafından ele alındığı için, biz sadece sulama kooperatifleri açısından meseleye bakacağız.

DPT tarafından yayınlanan 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu raporuna göre; 1.11.1999 tarihi itibarıyla DSİ ve Köy Hizmetleri tarafından inşa edilen sulama işletmelerinden (gölet, elektropompaj ve cazibe), 1188'i DSİ tarafından, 812'si de Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından olmak üzere 2.000 sulama tesisi işletmeye alınmış, tarımsal kooperatiflere devredilen bu tesisler aracılığıyla 287 bin 316 hektar alanda sulama yapılmaktadır.

Aynı raporda yine DSİ tarafından işletmeye alınan 1.911.218 hektar alanın sulama yönetiminde, DSİ tarafından işletilen 359.199 hektarın yüzdesi yüzde 18,8, devredilen ise 1.536.279 hektar. Toplam 1.911 sulama işletmeye açılmış, burada devredilen 1.536. Vurgulamak istediğim nokta budur. 1.536.279 hektar alandaki işletme hangi organizasyonlara devredilmiştir noktasında söz konusu rapordaki ifadeyi dikkatinize sunmak istiyorum. Köy tüzel kişiliği olarak 214 adet projeye, yani yüzde 30,7'sine 32.093 hektar alan; belediyelere, 135 adet belediyeye 55.646 hektar alan; sulama birliklerine, 304 sulama birliğine 1.397.000 hektar alan; kooperatiflere, 42 kooperatife 50.582 hektar alan. Diğerleri sembolik bir miktar, 3 değişik organizasyona da 957 hektar olmak üzere bir dağılım söz konusudur.

Sulama yatırımlarını gerçekleştiren devlet kurumlarından diğeri de Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'dür. Köy Hizmetleri tarafından 1999 yılı itibarıyla 14.132 yerüstü sulama suyu projesiyle 811.667 hektar, 1.636 yer altı suyu sulama projesiyle 285.145 hektar olmak üzere toplam 1.260.862 hektar sulama tesisi işletmeye alınmıştır. Bunların 2.034 sulama kooperatifine devredilmek suretiyle işletildiği, ayrıca sulama hizmetlerinde uygulama konan 1.515 projeye 526 adet gölet yapılarak 128.949 hektar alanın sulandığı aynı raporda belirtilmektedir. Bu rakam ve bilgilerin son durumları gerek DSİ ve gerekse Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü mensubu arkadaşlarımıza açıklandı.

Ancak benim amacım, sulama kooperatifleri aracılığıyla işletmesi yürütülen sulamaların belli bir tarih itibarıyla ortaya konulması, yani bir fotoğrafının ortaya konulmasından ibarettir. Söz konusu sulama yatırımlarını yapan kuruluşlardan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce gerçekleştirilen tesislerin önemli bir kısmında, DSİ tarafından işletmeye alınan tesislerin yüzde 6'sında sadece sulama kooperatiflerinin tercih edildiği görülmektedir. Sulanan alan itibarıyla konu değerlendirildiğinde, ülkemizde halihazırda sulanan yaklaşık 4.5 milyon hektar alan içerisinde yaklaşık 1.3 milyon hektarlık bir alanda sulama kooperatiflerince sulama işletmeciliği yapıldığı sonucuna varılacaktır.

Sayın Başkan, kuruluş fonksiyonları bakımından sulama kooperatiflerinin ülkemizdeki uygulaması, diğer ülkelerden, özellikle Avrupa ülkelerinden farklı bir özelliğe sahiptir. AB ülkelerinde sulama kooperatifleri, büyük sulama yatırımlarının planlanması, inşa edilmesi ve

işletilmesi için kurulurken, ülkemizde devlet tarafından gerçekleştirilen yatırımların işletilmesi, bakım ve onarımlarının yapılması için kurulmaktadır.

Ana sözleşmelerine göre sulama kooperatiflerinin amacı, devletçe ikmal edilmiş veya edilecek sulama tesislerinden alınacak veya her ne suretle olursa olsun tarım sahalarından çıkarılacak suyun ziraatta kullanılmasıyla ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla içi sulama ve drenaj gibi sulama tesislerini kurmak veya kurulmuş olan sulama tesislerini işletmek, işlettirmek, bakımını yapmak ve yaptırmak şeklinde tespit edilmiştir. Ayrıca bu amacı gerçekleştirmek üzere de ana sözleşmede 10 aynı maddeden oluşan çalışma konuları tespit edilmiştir.

Sulama kooperatiflerinin kuruluşu için en az 7 çiftçinin bir araya gelerek, Bakanlığımız İl Müdürlüğüne müracaatı gerekmektedir. Ancak Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce yapılan yatırım projesinin uygulanabilmesi için, projeden yararlanabilecek en az 15 çiftçinin ortaklığı aranmaktadır.

Sulama kooperatiflerinin kuruluş işlemlerinde, yerüstü ve yer altı sulama suyu durumuna göre teknik açıdan bazı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Kurumlar arasında önemli bir işbirliği sonucu gerçekleşen bu veya yer altı suyu temini için kurulan sulama kooperatiflerinin kuruluş prosedüründen kısaca bahsetmekte yarar var.

Bir bölgede yer altı suyu temini ve sulama kooperatifi kurulabilmesi için, o bölgenin yerüstü sulama kaynaklarından sulama imkanının olmaması ve kooperatif işletmeciliğine yetecek miktarda yer altı su rezervinin bulunması gereklidir. Yer altı suyunun sulamada kullanılabilmesi için de, derin pompaj kuyularının açılması, pompa, enerji donanımı ve su dağıtım şebekesinin tesis edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple sulama yatırımlarının gerçekleştirilmesinde DSİ ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün koordineli çalışmaları söz konusu olmaktadır.

Köy Hizmetleri İl Müdürlükleri tarafından hazırlanarak, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirilen birinci aşama etütleri, bölgedeki mevcut su kaynaklarının tespiti, arazilerin mevcut su kaynaklarıyla sulanıp sulanamayacağı, yerüstü su kaynağının bulunmaması veya yetersiz olması durumunda da yer altı suyu ile sulama yapılması istenen bölgenin belirlenmesi, çiftçi sayısı, çiftçilerin istek durumları ve kooperatiflerin gerekliliğiyle ilgili olmaktadır. Etüt sonucu uygun bulunursa çiftçilerden veya muhtardan dilekçe alınarak Genel Müdürlüğe, Genel Müdürlükten de DSİ Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirilmektedir. Malumunuz olduğu üzere 167 sayılı Yer altı Suları Hakkındaki Kanuna göre belirli derinliğin, 10 metrenin altındaki yer altı suyu rezervlerinin araştırılması, tespiti, tahsisi ve korunması, devlet adına DSİ Genel Müdürlüğü'ne verilmiş olduğundan, sondaj kuyularının açılması ve işletilmesi için gerekli izin de buradan alınmak durumundadır.

Etüt ve değerlendirme sonuçlarına göre sulama için yeterli yer altı suyu rezervinin bulunması durumunda, sulama kooperatifinin kurulabileceğine dair bilgiler, sulanabilecek arazinin miktarı, haritası çıkarılarak Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bildirilip, bundan sonra kooperatifin kurulması ve planlama çalışmalarına esas ikinci aşamaya geçilmektedir.

Sulama kooperatiflerinin kurulmasında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce gerekli teknik çalışma bu şekilde belirlendikten sonra, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü marifetiyle Bakanlığımız İl Müdürlüğüne kooperatifi kurmak üzere sulama sahasında arazisi bulunan üreticilerin isimleriyle birlikte topoğrafik haritası bildirilir ve kooperatif kuruluş çalışmaları başlar. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlüğü, sulama kooperatifi kurulacak bölgedeki tarımsal potansiyel ve sosyo ekonomik durumu, 1163 sayılı kanuna göre gerekli şartların olup olmadığını araştırır, sonuç olumlu görüldüğünde de, kuruluş işlemlerine esas olan ana sözleşmelerin tanzimi, noter tasdiki ve gerekli kuruluş sermayesinin oluşumu sağlanır.

Ancak yeni bir düzenleme olarak, Bakanlar Kurulu'nun almış olduğu kararla sermaye miktarları artırıldığı için, mevcut ana sözleşmede bir kooperatif kurucu ortağının en az 100 pay taahhüt etmesi, dolayısıyla 100 milyondan 7 üyeyi düşünürsek, 700 milyon lira

sermayeyle bir sulama kooperatifi kurmak mümkündür. Kuruluş sermayesinin en az dörtte biri, yine daha önce yapılan bir mevzuat değişikliğiyle önceden bankalara yatırılıyordu. Şimdi kuruculardan bir tanesinin üzerinde bulundurmak, toplamak suretiyle bir tutanakla durum tespit edilerek kuruluş gerçekleştirilmektedir.

Bakanlıkça kooperatifin kurulmasına izin verildikten sonra ticaret sicil memurluğuna tescil ve ilanla, sulama kooperatifleri kuruluş işlemleri tamamlanmaktadır.

Bu aşamadan sonra sulama kooperatifinin yer altı suyunun sulamada kullanabilmesi için gerekli yatırım çalışmalarına başlanmakta, yer altı suyunun toprak yüzeyine çıkarılması, derin sondaj kuyularının açılması, motopompların montajı, elektrifikasyon gibi ilgili planlama, projelendirme ve uygulama çalışmaları DSİ tarafından, su dağıtım sistemi ve tarla içi sulama şebekeleriyle ilgili çalışmalar da Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Sulama kooperatiflerinin sorunlarını hızlı bir şekilde geçiyorum. Sulama kooperatiflerinin sorunlarını, ülkemizdeki genel kooperatifçiliğin sorunlarından ayrı düşünemeyiz. Aynı sorunları, yani eğitim, örgütlenme, finansman, mevzuat gibi sorunları taşımakla beraber, ihtisas kooperatifi olduğu için sulama kooperatiflerine özel olabileceğini düşündüğümüz bazı sorunları da burada saymakta fayda var diye düşünüyorum. Sulama suyu ihtiyacından dolayı ortak kooperatif ilişkisi, birim kooperatiflerde yeterince gelişmiş durumdadır. Ancak üst örgütlenme konusunda, kooperatif, birlik, merkez birliği ilişkisinde henüz istenen noktaya geldiğimizi söyleyemeyiz.

Diğer önemli sorunlar; Kooperatif ve üst kuruluşların gerek işletme ve gerekse yatırım konusundaki mali kaynak yetersizlikleri, dışarıdan etkili bir denetimin olmayışı, sulama tekniği, işletmecilik ve sulama mekanizasyonu konularında yeterli teknik ve idari personelin istihdam edilememesi, özellikle pompaj ve elektro pompaj ünitelerine sahip sulama kooperatif ve birliklerinde tamir kademelerinin olmaması, sulama hizmetlerinin en önemli girdisi olan enerji ihtiyacının karşılanmasında ve geri ödenmesinde ve sulama ücretlerinin tespitinde kooperatif işletmelerinin ve üst ve üstlerinin görüş ve taleplerinin gerektiği kadar dikkate alınmaması ve hepsinden en önemlisi sulama konusunda katılımcı bir organizasyon olan sulama kooperatiflerinin istenilen oranda devir noktasında tercih edilmemiş olmasıdır.

Sonuç ve öneriler olarak da birkaç hususu arz edip, bitiriyorum Sayın Başkanım. Sulama kooperatiflerinden beklenen faydaların gerçekleştirilebilmesi için idari, teknik, ekonomik ve yasal sorunların çözümlenmesi ve kooperatiflerle etkinlik sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Özellikle yatırımların gerçekleştirilmesinde, farklı kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliği giderilmelidir.

Sulama kooperatifleri aracılığıyla sulanan arazilerde üretim deseninin pazar şartlarına göre planlamasında kooperatif etkili olmalıdır.

Kooperatiflerin gelişmelerine yardımcı olmak amacıyla her türlü yatırım, işletme ve donatım girdilerinin temini için kredi kaynakları temin edilmeli, özellikle toprak su kredilerinin şartları düzenlenerek, kullanımı artırılmalıdır.

Yer altı sulama suyu tesislerinin kooperatiflere devredilmesinde kullanılan kriterler yeniden düzenlenmelidir.

Katılımcı, üretici organizasyonu olan sulama kooperatifleri, tarımsal sulama işletmeciliğinde daha çok tercih edilmeli ve desteklenmelidir.

Sulama kooperatiflerinin üst kuruluşları olan birlik ve merkez birlikleri, üretici ve kooperatif üzerinde özellikle eğitim, denetim konusunda etkili olmalı, bu amaçla yapılacak giderlere kooperatif ve üreticilerin katılımı mutlaka sağlanmalıdır.

Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Bu sempozyumda alınacak kararların öncelikle sulama kooperatiflerimiz için ve Türk kooperatifi için yararlı sonuçlar üretmesini diler, hepinize saygılar sunarım.

Başkan Prof. Dr. Ziya Gökalp MÜLAYİM: Sayın Öğüt'e teşekkürler. Türkiye'deki tarımsal kooperatifçilik ve sulama kooperatifleri, özellikle sulama kooperatifleri hakkında bize ayrıntılı bilgi verdi. Bakanlığın ilişkileri, Bakanlığın, Genel Müdürlüğü'nün düşünceleri anlattı. Böylece sulama kooperatifleri hakkında bilgi edinmiş olduk. Teşekkür ederiz.

İkinci konuşmacımız Sayın Baki Remzi Suiçmez. ZMO Yönetim Kurulu Üyesi ve Türkiye'de Sulama İşletmeciliği konusunda bilgi verecek. Süreniz sizin de 20 dakika. Buyurun.